

HET ZOGENOEMDE BINNENHOF IS EEN VAN DE MEEST GEREGLDE STUKJES ONGEREGELD IN LEWENBORG. EEN RUSTIEK MINI-PLANTSOENTJE IN ENGELSE LANDSCHAPSTIJL. HET IS HET ONTWERP VAN EEN BUURTBEWONER DIE AL LANG VERHUISD IS, MAAR WIENS ERFENIS DOOR OMWONENDEN NOG ALTIJD VERZORGD WORDT.

Een muurtje hier, een appelboom daar en jaarlijks met de burens te wapen tegen bereklauw. Al meer dan dertig jaar beheren wijkbewoners in Groningezes hectare openbaar groen. Dit is helemaal in de lijn van tuinarchitect Louis le Roy, geestelijk vader van het project.

TEKST EN BEELD: KOOS DIJKSTERHUIS

LENTE 2006

VOORTBORDUREN OP DE IDEEËN VAN TUINARCHITECT LE ROY

Buurtgroen in eigen beheer in Lewenborg

"Tjuu, tjuu!" Een heldere fluittoon klinkt uit de struiken. Een kleine vogel scharrelt door een hazelaar die, afgezien van zijn katjes, kaal is. Daardoor is de vogel goed te zien: zwarte kop, oranje-orode buik. Een goudvink. Goudvinken zijn vogels van gevarieerd, niet te droog bos. Gevarieerd zijn de bosjes in de Groninger woonwijk Lewenborg zeker. Ondoordringbare wildernis wisselt af met doorkijkjes, open plekken, vijvers en tuinen. Je kunt appel-, peren- en kersenbomen tegenkomen. Wie wat wil planten, mag dat doen.

Kale klei werd bloemenzee

De groenvoorzieningen in Lewenborg zijn grotendeels ontworpen door tuinarchitect Louis le Roy. Hij richtte in 1973 zes hectare openbaar groen in, of liever: liet dat over aan de wijkbewoners. Want Le Roys visie op groenbeheer is juist dat bewoners zelf hun leefomgeving inrichten. Dat paste in de tijdgeest van de jaren '70 van de vorige eeuw en werd volgens Le Roy een succes. Met maar liefst 35 bewonersgroepen – Lewenborg is een grote wijk met dertien-duizend inwoners – bracht hij met beton en puin reliëf aan in de pasgebouwde wijk. Kilo's zaad veranderden de kale klei in een bloemenzee. Hier en daar werd bos geplant door wilgentenen in de grond te steken. Van Le Roy mochten bewoners hun tuin zo ver in het gebied uitbreiden als ze maar wilden, opdat eigen tuin en openbaar groen vloeiend in elkaar overgingen. Dat vond het gemeentebestuur teveel bewonersparticipatie. Na tien jaar werd de beheersovereenkomst met Le Roy opgezegd. Tot op heden steggelt de wijkpost met bewoners die stukken openbaar groen met schuttingen hebben omheind. Dat wordt dan 'polderick' opgelost

door mensen een deel van het openbare gebied te gunnen, mits ze daar een haag of coniferen planten. Als die na een paar jaar een groene afrastering hebben gevormd, wordt de schutting gesloopt. Je ziet daarom her en der nog rijtjeshuizen met enorme tuinen die een wig in het openbare groen drijven.

Jeugdbende

Toen de gemeente Le Roy het groenbeheer ontnam, verzekerde ze het Lewenborgse groen volgens 's mans principes te blijven beheren. Want het waren niet zijn ideeën waar het gemeentebestuur moeite mee had, maar vooral het eigenzinnige karakter van de wilde tuinman. Er kwam een beheergroep van bewoners en twee ambtenaren, die tot op heden de wijkplantsoenen beheert. Het nog openstaande inrichtingsbudget van tachtigduizend gulden spendeerde de beheergroep aan natuurstenen platen en duizenden planten, waaronder veel vlinderstruiken en sering.

De eerste jaren dat Le Roy zich niet meer met Lewenborg bemoeide, kreeg de gemeente klachten van bewoners die niet over straat durfden langs de wildernis, waarin mensen vuilnis dumpten en waaruit een angstaanjagende jeugdbende zou opereren. Er was veel vandalisme rond een paar scholen die aan de rand van het woeste groen stonden. Om zulke problemen aan te pakken werd de beheergroep in het leven geroepen. De beheergroep heeft een jaarbudget van twintigduizend euro, waarmee heel wat beheerd en gebouwd kan worden. Volgens Gerrit Vos, secretaris van de groep, staan de ideeën van Le Roy nog steeds hoog in het vaandel. Het verschil is dat niet de tuinman, maar een groepje wijkbewoners toezicht houdt. Voor projecten als een openlucht-

theatertje, een speelplaats en steigertjes in een grote vijver was extra subsidie beschikbaar. 'Was', want tegenwoordig ligt dat met subsidies lastiger. Zeker nu beide ambtenaren in de beheergroep met pensioen gegaan zijn. De gemeente neemt sindsdien niet langer aan de groep deel. Het beheer wordt uitsluitend door onbetaalde buurtbewoners uitgevoerd.

Kappen

Om een treurig pleintje met vervallen speeltoestellen, zandbak, korfbalkorf en tafeltennistafel ligt een houtwal waar ooit een paadje doorheen liep waar je gebukt moest lopen. "Daar werden de takken op kindhoogte gesnoeid", vertelt Vos. "Helaas is de projectleider lang ziek geweest en nu te druk. Ik vrees dat we dit binnenkort gaan opruimen en afvoeren." Er is een kinderboerderijtje en omgeven door weelderig struikgewas floreren een paar moestuinen en een boomgaard. Ook hier mag geen gif of kunstmest gebruikt worden. Dat zijn de randvoorwaarden van het hele gebied, maar verder is alles toegestaan: beplanten, zaaien, oogsten, graven, snoeien en kappen. Dat kappen leidde onlangs tot aanvaringen met de gemeente. Die verstrekte nauwelijks kapvergunningen, tot de beheergroep een heus groenbeheerplan publiceerde. Het anarchistische getuinier kreeg daarmee een officieel karakter, zwart op wit. Ineens zijn kapvergunningen geen probleem meer. Omgekeerd is de beheergroep ontstamd over de herinrichting van de wijk, waarvoor de gemeente een oud deel van het Le-Roygebied wil rooien. "We kregen gewoon een brief waarin dat stond", zegt Vos, "niet even overleggen, maar hopla, de bijl erin. We proberen dat nu via juridische weg te

erijdelen. We hebben meer stukken verloren, maar die werden elders gecompenseerd. En dat ging tenminste in overleg.”

De drempel om er snoeiafval of stapels reclamefolders te dumpen is in het Le-Roygebied lager dan in een aangeharkt lantsoen en er zijn nog altijd heel wilde stukken bos. De gemeente heeft een tijdje vuildumpers vervolgd en dat probleem is nu stukken kleiner. En wie over de wildernis loopt, krijgt te horen dat hij vrij is er samen met de beheergroep iets aan te doen. En als men dat niet wil, gebeurt er niets. Dat is nu juist het Le-Royprincipe. Maar vroeg of laat staat er steevast een actieveling op die het terrein mobiliseert, bijvoorbeeld om de eekelkruiken te bestrijden die een gevaarlijk nagenoeg hebben. Waar mensen het struikgewas te ondoordringbaar vonden, hebben ze paden uitgehakt en verhard met gravel, houtsnippers of tweedehands Engelse steenen. Een verse beukenhaag is onlangs langs een weg geplant. Een groep jongens heeft in een drassig stuk greppels gegraven, voor afwatering op de vijver. Daar waren ze makkelijk voor te porren, omdat hun ondergrondse hut vol dreigde te stromen.

Ijsvogels

Lewenborg meet zo'n twee bij drie kilometer en je kunt eindeloos door het openbare groen struinen. Elke herfst worden er diverse ijsvogels gezien boven de vijvers. Door een boom slingert een dunne lian – het restant van een verwilderde tomatenplant van vorige zomer. Ontkiemd uit een gemorste pit of geplant door iemand die dat grappig vond. Sommige wilgen zijn zware jongens van ruim een halve meter dik. Daar broeden grote bonte spechten en scharrelt de goudvink.

Eco-kathedraal

Louis Le Roy is bekend van zijn eco-kathedraal in Mildam, bij Heerenveen, waaraan hij al 35 jaar bouwt. Op drie hectare grond woekert een wildernis van planten en bomen over muren en torens van sloopafval. Smalle padjes kronkelen erdoor. De bemoste stenenstapels geven delen ervan nu al het aanzien van een ruïne in het oerwoud. Als het aan Le Roy ligt wordt er nog tot het jaar 3000 aan gebouwd, want kathedraal groeien mee met de mensheid. Hij vindt dat mensen het verleerd hebben om tijd en ruimte in bouwplannen te betrekken. Ruimte is duur en iedereen komt tijd tekort. Vrije tijd en ruimte voor creativiteit en ontplooiing, dat is LeRoys antwoord op 'het dictaat van de gestadige maximalisering van winsten', zoals te lezen valt in zijn boek 'Natuur Cultuur Fusie'. Meer info: www.ecokathedraal.nl

“Tegenwoordig melden mensen zich vaker omdat ze van die bomen afwillen”, vertelt Vos. “Er zijn in de jaren '70 en '80 duizenden bomen geplant en die zijn nu dertig meter hoog, dus ik kan me daar vlak achter je huis iets bij voorstellen. Een ander probleem is dat de taaiste woekeraars de overhand hebben gekregen. Het is een en al wilg, es, abeel en esdoorn. Van de duizend vlinderstruiken die we ooit geplant hebben zijn er nog twee over. We gaan dus uitdunnen en andere soorten planten.”